

Frank Martin

Der Cornet

Amsterdam Sinfonietta

Nieuw Ensemble

Ed Spanjaard	<i>dirigent</i>
Christianne Stotijn	<i>alt</i>
Ernestine Stoop	<i>harp</i>
Pauline Post	<i>piano</i>
John Snijders	<i>klavecimbel</i>
Quirijn van Regteren Altena	<i>contrabas (Visman)</i>
Candida Thompson	<i>concertmeester</i>

Dit programma is een co-productie van
Amsterdam Sinfonietta en Nieuw Ensemble

mei 2010

woensdag 19, Amsterdam, Muziekgebouw aan 't IJ
aanvang 20.15 uur
inleiding door Willem Bruls 19.15 uur

Donderdagavondserie / PROMS

donderdag 20, Amsterdam, Muziekgebouw aan 't IJ
aanvang 20.15 uur
inleiding met uitzicht op Foyerdeck 1 -
Hans Haffmans in gesprek met Bart Visman en
Maria Martin 19.15 uur

*Het concert op 20 mei wordt live uitgezonden
door de KRO op Radio 4.*

Concert Hall
of the
21st Century
Muziekgebouw
aan 't IJ

Frank Martin (1890-1974)

Petite Symphonie Concertante (1945)

- I. Adagio – Allegro con moto
- II. Adagio
- III. Allegretto alla marcia

Bart Visman (*1962)

Phoenix Song (2010)

voor het Nieuw Ensemble (wereldpremière)

Frank Martin (1890-1974)

*Die Weise von Liebe und Tod des Cornets
Christoph Rilke* (1942-1943)

- I. Reiten
- II. Der kleine Marquis
- III. Jemand erzählt von seiner Mutter
- IV. Wachtfeuer
- V. Das Heer
- VI. Ein Tag durch den Troß
- VII. Spork
- VIII. Der Schrei
- IX. Der Brief
- X. Das Schloß
- XI. Rast
- XII. Das Fest
- XIII. Und Einer steht
- XIV. Bist du die Nacht?
- XV. Hast du vergessen?
- XVI. Die Turmstube
- XVII. Im Vorsaal
- XVIII. War ein Fenster offen?
- XIX. Ist das der Morgen?
- XX. Aber die Fahne ist nicht dabei
- XXI. Die Fahne
- XXII. Der Tod
- XXIII. Im nächsten Frühjahr

Amsterdam Sinfonietta

Amsterdam Sinfonietta, opgericht in 1988, neemt in het Nederlandse muziekleven als het enige professionele strijkorkest een unieke plaats in. Het gezelschap heeft ook internationaal een reputatie opgebouwd als een van de weinige gespecialiseerde grote ensembles in zijn soort en treedt regelmatig op in concertzalen over de hele wereld. Recentelijk was Amsterdam Sinfonietta onder meer te gast in het Kaufman Center in New York en tijdens het Adelaide Festival of Arts in Australië en La Roque d'Anthéron in Frankrijk.

Het ensemble bestaat uit 22 strijkers, allemaal kamermuziekspecialisten. Het repertoire van Amsterdam Sinfonietta omvat uiteenlopende muzikale stijlen, van barok tot hedendaagse muziekstukken. De nadruk ligt op het repertoire voor strijkers, waaronder kamermuziekwerken uitgevoerd in strijkorkestbezetting. Bij gelegenheid breidt Amsterdam Sinfonietta zich uit tot kamerorkest door extra gastmusici in te zetten. Typierend voor het ensemble is een avontuurlijke en innovatieve benadering tot programmering; regelmatig presenteert het orkest onverwachte en spannende combinaties van werken. Naast het spelen van het bestaande klassieke strijkersrepertoire komen vaak onterecht genegeerde of herontdekte werken aan bod. Amsterdam Sinfonietta onderscheidt zich van 'reguliere' kamerorkesten door het grote belang dat wordt gehecht aan een 'kamermuziekmentaliteit'; iedere musicus draagt de verantwoordelijkheid van een solist. Deze aanpak garandeert een maximale inzet en een grote betrokkenheid van de musici, wat resulteert in optredens met een zeldzame dynamiek en intensiteit.

De eerste tien jaar heeft Amsterdam Sinfonietta furor gemaakt onder leiding van dirigent Lev Markiz en tot 2003 was Peter Oundjian artistiek leider van het ensemble. Tegenwoordig spelen de musici zonder dirigent, onder leiding van Candida Thompson die sinds 1995 concertmeester is. Sinds Candida Thompson in 2003 artistiek leider is geworden, nodigt het ensemble regelmatig inspirerende gast-dirigenten en solisten uit voor bijzondere projecten, onder wie Valery Gergiev, Reinbert de Leeuw, Mark Wigglesworth en Jaap van Zweden. Het orkest heeft intensief samengewerkt met internationaal bekende solisten zoals Murray Perahia, Nobuko Imai, Kim Kashkashian, Gidon Kremer, Yo-Yo Ma, Menahem Pressler, Isaac Stern, Thomas Zehetmair, Janine Jansen, Christianne Stotijn, Ronald Brautigam, Isabelle van Keulen, Bobby McFerrin en Cristina Branco.

De opname van Verdi's *Strijkkwartet* en *Souvenir de Florence* van Tsjajkovski was de eerste cd van Amsterdam Sinfonietta die onder de artistieke leiding van Candida Thompson verscheen. Hierna volgde de opname van Beethovens *Strijkkwartet opus 135* en Waltons *Sonata for Strings*. Beide cd's, die zijn uitgebracht door Channel Classics, ontvingen zeer lovende recensies, en waren bovendien de 'Editor's Choice' in het muziektijdschrift *Gramophone*. De meest recente cd van Amsterdam Sinfonietta, 'The Bohemian Album', met werken van de drie Tsjechische componisten Dvořák, Haas en Schulhoff, verscheen eind mei 2009 en werd in de pers zeer positief besproken. De cd werd onder andere in het e-magazine *Classics Today* met een 10 bekroond en werd bovendien door luisteraars van Radio 4 uitverkozen tot 'Beste cd van 2009'.

Nieuw Ensemble

Het Nieuw Ensemble heeft zich onder leiding van dirigent Ed Spanjaard tot een internationaal toonaangevend ensemble voor hedendaagse muziek ontwikkeld. De groep heeft een geheel eigen repertoire opgebouwd van ongeveer vijfhonderd in opdracht geschreven stukken. Geprezen om zijn baanbrekend werk op het gebied van programmering- en repertoirevernieuwing onderneemt het NE een grote diversiteit aan activiteiten en geeft het per jaar veertig tot vijftig concerten in de gehele wereld. In 1998 werden het Nieuw Ensemble en artistiek leider Joël Bons onderscheiden met de Prins Bernhard Cultuurfonds Muziekprijs vanwege de 'uitgesproken avontuurlijke en speelse programmering die letterlijk en figuurlijk als grensoverschrijdend kan worden betiteld'. Het ensemble introduceerde een groot aantal niet-westerse componisten. In premièreprogramma's stonden het Midden-Oosten en Midden- en Zuid-Amerika centraal. Groot succes oogstten de concertseries Nieuwe Muziek uit China in 1991 en 1992. Als vervolg daarop bracht het Nieuw Ensemble diverse Chinese opera's in première: *Wolvendorp*, *Night Banquet* en *Fengyiting* (Guo Wenjing) en *The death of Oedipus* en *Life on a String* (Qu Xiaosong).

In het voorjaar van 1997 vond een tournee naar China plaats en in 2008 keerde het ensemble terug in Beijing. In april 2010 gaven zij concerten in Hong Kong en Shanghai (wereldtentoonstelling). Het Nieuw Ensemble werkte nauw samen met componisten als Boulez, Carter, Donatoni, Ferneyhough, Kagel, Ton de Leeuw, Ligeti en Kurtág. De groep initieerde thematische festivals zoals *Complexity?* (1991), *Regels & Spel* (1995),

Improvisaties (1996), het *Tokkelfestival* (1998) met westerse- en niet-westerse muziek, *Het Verfinde Oor* (2002-3) over stemmingen en microtonen, *Bezielde Tijd* (2004-5) over ritme, *OpenMusic* (2005-6) over *computer aided composition* en *Orientations* (2006-7) over westerse en niet-westerse instrumenten.

Op cd is het NE te beluisteren met muziek van Carter, Donatoni, Ferneyhough, Gerhard, Guo Wenjing, Heppener, Kagel, Loevendie, Poulenc, De Raaff, Tsoupaki en Chinese componisten. Samen met cineast Frank Scheffer maakte het NE een documentaire over Boulez' *Eclat* en met Eline Flipse *De Oogst van de Stilte* over Chinese componisten. Als ensemble in residence bij het Conservatorium van Amsterdam organiseert het NE jaarlijks een educatief componistenpracticum met jonge compositiestudenten van diverse conservatoria. Sinds 2002 participeert het Nieuw Ensemble in het Atlas Ensemble.

Ed Spanjaard

dirigent

Ed Spanjaard (1948) werd geboren in Haarlem. Hij kreeg zijn muzikale opleiding (piano en directie) in Amsterdam en Londen en werkte vanaf 1973 als repetitor en assistent-dirigent in het Royal Opera House Covent Garden (onder meer met Colin Davis), bij de Glyndebourne Festival Opera, het Koninklijk Concertgebouworkest (toen nog geleid door Bernard Haitink) en bij Leonard Bernstein en Herbert von Karajan. Daarnaast assisteerde hij enige jaren in Bayreuth, waar hij in 1983 betrokken was bij de voorbereiding van een nieuwe encensering van Wagners *Ring des Nibelungen* gedirigeerd door Georg Solti.

In 2001 maakte hij met opmerkelijk succes zijn officiële debuut bij het Concertgebouworkest, dat hem sindsdien regelmatig heeft teruggevraagd. Als pianist heeft hij zich gespecialiseerd als liedbegeleider. In het verleden werkte hij samen met Elisabeth Söderström, Frederica von Stade en Elly Ameling. Recenter trad hij op met Charlotte Margiono en Miranda van Kralingen. In mei 2008 was hij bij zijn “eigen” orkest in Maastricht solist in Mozarts *Pianoconcert KV 488* met Jaap van Zweden als dirigent. Met het Nieuw Ensemble gaf hij talrijke (wereld)

premières, waaronder de kameropera’s *Wolvendorp* en *Night Banquet* van Guo Wenjing, een nieuwe productie van *Der Kaiser von Atlantis* van Viktor Ullmann, *Een Ziel van Hout* van Robert Heppener (Holland Festival 1998) en *Alfred, Alfred* van Franco Donatoni. Op initiatief van het Nieuw Ensemble en Ed Spanjaard werd het Atlas Ensemble opgericht met muzikanten uit alle windstreken – Oost en West. In 2002 werden door deze groep in Berlijn de premières gegeven van *Seyir* van Theo Loevendie en *The waters flow their way* van Fabio Nieder. Als operadirigent is Ed Spanjaard werkzaam geweest bij De Nederlandse Opera, de Opéra National de Lyon, de Nationale Reisopera, Opera Zuid en “Opera in Ahoy” in Rotterdam, waar hij een aantal grootschalige producties leidde. Bovendien trad hij op bij de Vancouver Opera en de Frankfurter Oper. Hij introduceerde *Wolvendorp* ook in Parijs en New York, in 2007 in Central City (Colorado) gevolgd door de wereldpremière van een nieuwe opera van Guo Wenjing: *Poet Li Bai*.

In november/december 2007 stond met het Limburgs Symfonie Orkest Puccini’s drieluik *Il Trittico (Il Tabarro, Suor Angelica en Gianni Schicchi)* op het programma bij Opera Zuid. Begin 2008 leidde hij de wereldpremière van *Snow White* van Micha Hamel bij de Nationale Reisopera. In november 2008 werd met de première van de opera *Hotel de Peking* van Willem Jeths het nieuwe theater in Enschede ingewijd. In september 2009 dirigeerde hij *Das Rheingold*, de eerste aflevering van Wagners vierluik *Der Ring des Nibelungen*. De jaren daarna wordt de complete *Ring* (voor het eerst) door de Nationale Reisopera op het repertoire genomen met Ed Spanjaard als dirigent.

Christianne Stotijn

alt

Christianne Stotijn behaalde in 2000 haar diploma viool aan het Conservatorium van Amsterdam. Haar zangstudie volgde zij in Metz, London en Amsterdam, waar zij in 2003 cum laude afstudeerde bij Udo Reinemann. Sindsdien werd zij gecoacht door onder andere Noelle Barker, Dame Janet Baker en Jard van Nes.

Christianne Stotijn heeft intensief samengewerkt met Bernard Haitink, een van de meest invloedrijke figuren in haar carrière. Naar aanleiding van haar succesvolle uitvoering van Mahlers *Rückert Lieder* met het Orchestre National de France en het Koninklijk Concertgebouworkest onder leiding van Bernard Haitink, nodigde de dirigent haar o.a. uit voor de *Symfonie nr. 2* van Mahler met het BBC Proms, het Boston Symphony Orchestra en het Chicago Symphony Orchestra en voor de *Symfonie nr. 9* van Beethoven met het Lucerne Festival. Christianne Stotijn werkte met vooraanstaande dirigenten als René Jacobs, Gustavo Dudamel, Sir Andrew Davis, Jaap van Zweden, Gennady Rozhdestvensky, Philippe Herreweghe, Hartmut Haenchen, Daniele Gatti, Frans Brüggen, Vladimir Jurowski, Marc Minkowski, Ivan Fischer en

Mark Wigglesworth. Zij trad op met prominente orkesten als het Koninklijk Concertgebouworkest, Melbourne Symphony Orchestra, Gabrieli Consort, Deutsches Sinfonie Orchester Berlin, Boston Symphony Orchestra, Chicago Symphony Orchestra, Die Akademie für Alte Musik, Teatro alla Scala Orchestra, Orchestre des Champs Elysées, Orchestre National de France, Concerto Köln, Amsterdam Sinfonietta, Czech Philharmonic, Dallas Symphony, Budapest Festival Orchestra, Combattimento Consort Amsterdam, het Residentie Orkest en het Radio Philharmonisch Orkest. Als gepassioneerde liedzangeres heeft Christianne Stotijn met haar vaste duopartners Joseph Breinl en Julius Drake opgetreden in de Kleine en de Grote Zaal van het Concertgebouw Amsterdam, Wigmore Hall London, Konzerthaus en Musikverein Wenen, Carnegie Hall New York, Théâtre des Champs Elysées, Théâtre du Châtelet Paris, Mozarteum Salzburg, Palais des Beaux Arts Brussel, Middlebury College, Union College, Kennedy Center Washington DC en De Singel in Antwerpen. Tevens was Christianne Stotijn te gast op het Delft Kamermuziekfestival, het Gergiev Festival, La Roque d'Anthéron, Festival d'Art Lyrique d'Aix-en-Provence en tijdens The Proms in The Royal Albert Hall, London. Als operazangeres zong zij Pauline in *Pique Dame* van Tsjajkovski bij L'Opéra National de Paris, Ottavia in *Poppea* bij De Nederlandse Opera en Cornelia in *Giulio Cesare* bij de Munt en De Nederlandse Opera. Christianne Stotijn neemt exclusief op voor Onyx Classics: Lieder van Schubert, Berg en Wolf met Joseph Breinl en twee cd's onder begeleiding van Julius Drake met liederen van Mahler en met liederen van Tsjajkovski. Deze laatste cd werd onderscheiden met de vocal award van het BBC Music

Magazine. Haar opname *Die Weise von Liebe und Tod des Cornets Christoph Rilke* voor MDG werd bekroond met de Echo Klassik Award 2008. Zij won verscheidene prijzen, waaronder de Echo Rising Stars 2005/2006 en de Borletti Buitoni Award 2005. In 2008 won zij de prestigieuze Nederlandse Muziekprijs. Van 2005 tot 2007 maakte zij deel uit van de BBC New Generation Artists, een prijs die haar in staat stelde met alle belangrijke BBC orkesten in het Verenigd Koninkrijk te werken.

Ernestine Stoop (harp) behaalde in 1980 haar solo-diploma bij Edward Witsenburg aan het Conservatorium van Amsterdam. Daarna studeerde zij bij Pierre Jamet in Parijs en kamermuziek bij de violist Sandor Végh in Salzburg. Ernestine Stoop is sinds 1982 harpiste van het Nieuw Ensemble en gedurende elf jaar was zij verbonden aan het Radio Filharmonisch Orkest. Daarnaast maakt zij deel uit van het voormalige Asko Ensemble, inmiddels het Asko|Schönberg. Stoop initieerde twee Europese Harp Symposia in Amsterdam (1995 en 2001) en was *artistic director* van het 10e wereldharpcongres 2008. Zij liet een 16e toons 'Carillo harp' bouwen, naar ontwerp van de Mexicaanse componist Juan Carillo. Solistisch trad Ernestine Stoop op met dirigenten als Hans Vonk, Ernest Bour, Ed Spanjaard, Ton Koopman, Jean-Jacques Kantorow en David Porcellijn. Ze werkte samen vele componisten, onder wie Kagel, Yun, Carter, Loevendie, Andriessen, Janssen en Donatoni. Stoop is hoofdvakdocent aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag en aan de Hoge School voor de Kunsten in Tilburg.

Pauline Post (piano) is sinds 2002 vaste pianiste van het Schönberg Ensemble, inmiddels het Asko|Schönberg. Met het Asko|Schönberg en andere ensembles als het Nieuw Ensemble speelt zij regelmatig op festivals in een groot aantal landen. Als soliste speelde zij de première van *Square Roots* van Maarten van Norden met het Radio Filharmonisch Orkest. Met het Asko|Schönberg o.l.v. Reinbert de Leeuw was zij soliste in *Aubade* van Francis Poulenc (ZaterdagMatinee 2010), *Des Canyons aux Etoiles* van Olivier Messiaen (Nieuwjaarsconcert 2009), *Trois Petits Liturgies de la Présence Diviné* van Olivier Messiaen (2007, in de serie Tijdgenoten in het Concertgebouw), *Quasi una fantasia...* en het *Dubbelconcert* van György Kurtág (Holland Festival 2006), het *Kammerkonzert* van Alban Berg, en de Pianoconcerten van Robin de Raaff, Hans Abrahamson en Klaas de Vries. Met Reinbert de Leeuw speelde zij het werk *Visions de l'Amen* van Olivier Messiaen. Met pianiste Nora Mulder richtte zij in 1996 piano-duo Post & Mulder op. Dit duo heeft naam gemaakt met avontuurlijke programma's waarbij theatrale aspecten een grote rol spelen. Een groot aantal componisten schrijft op uitnodiging werken voor dit duo. Post & Mulder waren solist in Poulencs *Dubbelconcert* met het Nederlands Radio Symfonie Orkest, en in *Grand Pianola Music* van John Adams met het Rotterdams Filharmonisch Orkest. In 2007 produceerde het pianoduo met componist Arthur Sauer de theateervoorstelling *Caprichos-Désastres* in samenwerking met het Productiehuis Rotterdam en sinds 2008 spelen ze de *Installaties* van Gillis van Bergeijk op verschillende festivals in het buitenland. Pianoduo Post & Mulder heeft twee cd's uitgebracht.

John Snijders (klavecimbel) werd geboren in 1963 te Heemskerk (Noord-Holland.) Hij studeerde vanaf 1981 piano bij Geoffrey Madge aan het Koninklijk Conservatorium te Den Haag alwaar hij in 1989 afstudeerde. Tevens studeerde hij gedurende vier jaar hammerklavier bij Stanley Hoogland en gedurende drie jaar compositie bij Louis Andriessen, eveneens aan het Koninklijk Conservatorium te Den Haag. In 1985 won hij het Berlage concours voor Nederlandse kamermuziek 1840-1940; dit resulteerde in een steeds groeiende concertpraktijk. Als solist trad hij op met o.a. het Balletorkest, het Residentie Orkest, het Brussels Filharmonisch Orkest, Radio Filharmonisch Orkest, het Radio Kamerorkest, de Radio Kamer Filharmonie en het Radio Symfonie Orkest. Hij gaf recitals en masterclasses in Chicago en Huddersfield en verzorgde solo-optredens op vele internationale podia (Hamburg, Madrid, Soria, Avila, Aken, Delmenhorst, Kassel, Gent, Frankfurt) en tijdens diverse muziekfestivals waaronder de Biennale Zagreb, Sommerkurse für Neue Musik Darmstadt, ISCM World Music Days Stuttgart, Grachtenfestival en Holland Festival. In juli 2008 was hij docent piano en kamermuziek bij het Festival Internacional de Inverno de Campos de Jordão (Brazilië). In augustus 2008 werd hem de Muziekgebouwprijs toegekend voor zijn vertolking van het *NYConcerto* voor piano en kamerorkest van Richard Rijnvos. Diverse componisten schreven speciaal voor hem werken, waaronder Christopher Fox, Richard Rijnvos, Gerard Brophy, Ivo van Emmerik, Rodney Sharman, Richard Ayres en Clarence Barlow. Sinds 1988 is hij vaste pianist van het Nieuw Ensemble. Tevens is hij oprichter en pianist van het Ives Ensemble. Met deze ensembles geeft hij vele concerten in binnen- en buitenland.

Candida Thompson (concertmeester) is sinds juli 2003 artistiek leider van Amsterdam Sinfonietta. Zij leidt het orkest vanuit haar positie als concertmeester. Bij het aanvoeren van een project hecht zij grote waarde aan de individuele inbreng van alle musici en de door onderlinge interactie opgeroepen energie. Haar muzikale benadering vraagt een maximale inzet en een hoge betrokkenheid van de musici, wat resulteert in optredens met een zeldzame dynamiek en intensiteit.

Candida Thompson studeerde bij de David Takeno aan de Guildhall School of Music and Drama, waar zij in 1989 haar solistendiploma met onderscheiding behaalde. Zij bekwaamde zich verder aan het Banff Centre for the Arts in Canada. Zij speelde in verschillende orkesten en ontving diverse prijzen op nationale en internationale concoursen. Als soliste trad zij op in Engeland, Duitsland, Denemarken, Italië, Finland, Zweden, Tsjechië, Florida en Hong Kong.

Naast haar internationale solocarrière houdt Candida Thompson zich intensief bezig met kamermuziek. In oktober 1998 speelde zij werken van Brahms met Isaac Stern en leden van Amsterdam Sinfonietta in het Concertgebouw. In zijn laatste biografie schreef Stern: 'Ik wil kamermuziek blijven spelen en dan vooral met jonge musici [...], jonge collega's die bezig zijn naam te maken, zoals Jonathan Biss, Candida Thompson en Sarah Chang.' Candida Thompson nam verschillende keren deel aan het Kuhmo Festival in Finland en de laatste jaren was zij regelmatig te gast bij het kamermuziekfestival La Musica in Florida. Ook trad ze op tijdens het kamermuziekfestival van Boston en is ze elke zomer betrokken bij de Canossa-masterclasses in Reggio Emilia in Italië.

toelichting

Petite Symphonie Concertante

door Frank Martin

De compositie van de *Petite Symphonie Concertante* begon in 1944, maar werd toen voor langere tijd onderbroken door het werk aan het oratorium *In terra pax*, dat door Radio Genève besteld was voor de uitvoering op de dag dat de oorlog zou eindigen. Pas in 1945 kon ik de compositie van de *Petite Symphonie Concertante* weer voortzetten en beëindigen. Het werk werd geschreven in opdracht van Paul Sacher.

Noch de vorm noch de instrumentatie was van tevoren bepaald, maar Sacher beschikt over de gave om een componist ideeën te suggereren zonder hem daarbij het plezier te ontnemen deze ideeën zelf te laten vinden. Sacher had een hedendaags werk in gedachten waarin, naast het strijkenensemble, de snaarinstrumenten gebruikt moesten worden, die normaal gesproken de basso continuo vormen. Ik heb deze opgave verbreed en mij de opgave gesteld alle snaarinstrumenten te gebruiken die heden ten dage nog in gebruik zijn; piano, harp en klavecimbel. De instrumentale combinatie was dus de eerste prikkel voor het werk. Ik besloot om de toetsinstrumenten en de harp solistisch te instrumenteren. De muziek die ik schreef, mondde erin uit dat ik het strijkenensemble in twee groepen van gelijkwaardige betekenis verdeelde.

De instrumentale ordening leidde tot de klassieke vorm van het symfonische Allegro (het eerste deel van een symfonie), niet om de muzikale gedachte in een bestaande vorm te gieten, maar om te zien of het muzikale materiaal in deze vorm met twee thema's zou kunnen groeien en zich zou kunnen

ontwikkelen. Op deze manier ontstond het eerste deel van deze symfonie met de inleiding en het allegro, waarin het tweede thema en de verdere ontwikkeling van de wezenlijke elementen uit de introductie worden overgenomen. Dit *Allegro* lijkt, met zijn solopassages waarin de drie solistische instrumenten elkaar begeleiden en de steeds terugkerende orkestgedeeltes, op een concertvorm.

In het tweede deel heb ik mezelf overgegeven aan de spontane muzikale beweging. Het melodische hoofdthema, in langzaam tempo door de harp geïntroduceerd, dan door de piano overgenomen, ontwikkelt zich tot een levendig marsthem. In tegenstelling tot het eerste deel en ondanks talrijke terugkerende elementen is er maar één thema bepalend. Het werk stevent af op een climax en sluit daarna af met een soort korte cadens.

Nadat ik deze partituur had geschreven en voordat ik de eerste uitvoering had gehad, was ik er overtuigd van dat dit klankelement en de ongebruikelijke samenstelling van het instrumentale ensemble de verspreiding van het werk zou tegenwerken en dat het alleen tijdens de wereldpremière – door het Collegium Musicum uit Zürich – in deze vorm gespeeld zou worden. Ik vreesde dat het stuk slechts tot instrumentaal curiosum zou vervallen en schreef een tweede versie voor groot orkest zonder solo-instrumenten. De uitdaging lag er voor mij niet alleen in om een gecompliceerd instrumentatieprobleem op te lossen, maar ook daarin een kans te creëren om het werk meer uitvoeringsmogelijkheden te geven. De gebeurtenissen hebben duidelijk gemaakt dat deze inschatting volkomen verkeerd was. Afgezien van een uitvoering tijdens

de Festspele in Luzern 1947 werd het werk overal in de originele versie gespeeld.

Phoenix Song

Bart Visman (1962, Naarden) studeerde rechten en filosofie aan de Vrije Universiteit te Amsterdam maar koos in 1988 voor de muziek. Aan het Sweelinck Conservatorium in Amsterdam studeerde hij compositie bij Daan Manneke en instrumentatie bij Geert van Keulen.

Visman is een componist die niet met systemen werkt, maar die zijn noten lijkt te laten komen zoals ze zijn en ze zelf hun weg te laten zoeken. Die manier van werken levert aanvankelijk worstelingen en twijfel op, maar uiteindelijk ontstaan er bij Visman altijd organisch welgevormde composities met een feilloze intuïtie voor proportie, een grote zeggingskracht en een on-Nederlandse lyriek.

Die stem is al te herkennen in zijn vroege orkestwerk *Orchestrales* (1994), waarvoor hij in 1996 de Aanmoedigingsprijs van het Amsterdamse Fonds voor de Kunst kreeg, maar is bijvoorbeeld uitgekristalliseerd in de recente orkestliederen *Sables*, *Oxygène* (2008) die Visman voor sopraan Barbara Hannigan en het Limburgs Symfonie Orkest schreef. Het oeuvre van Visman omvat kamermuziek, orkestmuziek, opera en liederen. Hij kreeg opdrachten van o.a. Amsterdam Sinfonietta, het Schönbergkwartet, Het Trio, het Egidius Kwartet, The Locke Consort, The Gents en het Nederlands Studenten Orkest. Op een libretto van Paul Biegel maakte Visman *De roep van de kinkhoorn*, een opera voor kinderen én volwassenen. Hij maakte talloze bewerkingen en instrumentaties, op verzoek van o.a. de Ebony

Band, van Opera Trionfo, en van Productiehuis Jeugdconcerten.

In opdracht van het Nieuw Ensemble schreef Bart Visman *Phoenix Song*. Het idee om de mythe van de vogel Feniks te gebruiken, kwam bij hem op tijdens het lezen van *Harry Potter and the Half-blood Prince* van J.K. Rowling. Visman heeft zich voorts laten inspireren door het gedicht dat de Latijnse dichter Ovidius over de Feniks heeft geschreven. De Feniks is een fabeldier uit de Griekse en Chinese mythologie. Er bestaat maar één Feniks, die steeds opnieuw uit zijn eigen as verrijst. In navolging van dit idee gebruikte Visman een oude compositie als uitgangspunt voor dit werk. Dat het nieuwe stuk niet in het minst lijkt op het oude, lijkt hem niet in tegenspraak met de Feniksmythe, omdat de zoon niet de vader is...

Uit: *Metamorfosen van Ovidius* (fragment)

‘Deze vogel bouwt, wanneer vijf lange eeuwen
Voorbij zijn gegaan,
Een nest, hoog op een trotse, wiegende palm;
En nestelt zich daar op zijn gemak. Aldus omgeven
Door sterk reukwerk, eindigt zijn lange leven.

Dan wordt uit zijn vaders lichaam
Een kleine Feniks geboren, zo wordt gezegd, om
Dezelfde lange tijd te leven.
Hij tilt het nest (zijn wieg en zijn vaders graf) op,
En draagt het hoog door de lucht, en bereikt
De grote Stad van de Zon, en voor de poorten
Van de heilige Zonnetempel legt hij het neer.’

(vertaling uit het Engels: Bart Visman)

Der Cornet

door Maria Martin

In het voorjaar van 1942 overwoog Frank Martin om een liedcyclus te schrijven. Hij had echter moeite, een tekst te vinden die hem inspireerde, daar de meeste mooie teksten van Franse dichters al gebruikt waren door Fauré, Duparc, Debussy, Ravel en anderen. Ik vroeg hem toen of de novelle *Die Weise von Liebe und Tod des Cornets Christoph Rilke* hem niet zou interesseren. Hij bleek deze niet te kennen. Daar ikzelf een grenzeloze bewondering had voor dit werkje – ik kende het haast uit mijn hoofd – las ik het hem op een avond voor. Hij was er onmiddellijk door gefascineerd, maar zei dat deze opeenvolging van korte prozagedichten niet kon dienen voor een liedcyclus: ten eerste waren het er te veel, meer dan twintig, en ten tweede vertellen zij een verhaal, zij vormen een kort epos, zij drukken niet, in een opeenvolging van lyrische gedichten, een gedachte of een bepaald gevoel uit, de specifieke eigenschappen die men van een liedcyclus verwacht.

Een ander probleem dat hem weerhield was het feit, dat het Duits niet zijn moedertaal was, een zeer belangrijke factor voor Frank Martin, die altijd in zijn vocale composities ernaar streefde, de muziek aan de exacte vorm en expressie van de taal aan te passen. Maar de genialiteit en de charme van het werk van Rilke overwonnen zijn weerstand. Tegen half juni besloot hij het waagstuk te ondernemen, terdege bewust van het feit dat het werk een geheel andere omvang zou krijgen dan zijn oorspronkelijke plan.

Het probleem van de taal werd opgelost door een nauwe samenwerking met mij (de Duitse taal is mij

even vertrouwd als de Nederlandse). Om Frank Martin zelf aan te halen: “Zo hebben wij vaak samen overlegd en het precieze gewicht, de lengte en de relatieve hoogte van diverse lettergrepen vastgelegd, evenals de nuances in de uitdrukking, bij Rilke altijd zeer fijn, vaak complex en vluchtig, waarin zijn charme schuilt.”

Wat de vorm betreft, deze was geheel door de dichter zelf gegeven, door zijn verhaal in ongeveer 23 tafereelen te verdelen, die elk hun eigen atmosfeer hebben. Van het begin af aan had Frank Martin het gevoel dat hij het geheel aan een enkele stem, met begeleiding van een klein orkest, moest toevertrouwen, om het karakter van een verhaal, een soort heldengedicht, door een minnstreel voorgedragen, te bewaren.

Aangezien hij een jonge zangeres, Elisabeth Geri, kende, die over een uitzonderlijk omvangrijke, soepele en warme altstem beschikte en daarbij over een diepgaande muzikaliteit, besloot hij het werk voor haar te schrijven. Kort daarna, tijdens een verblijf in de boerderij op het landgoed van Paul Sacher – die hier een klein appartement had ingericht voor bevriende musici – vertelde hij deze over zijn plan, waaraan hij al enige tijd, en ook juist hier op de ‘Schönenberg’ (Pratteln bij Basel) werkte. Paul Sacher stelde hem voor, het werk als een opdracht voor hem te beschouwen en beloofde hem een première met zijn kamerorkest en Elisabeth Geri als soliste. Dit vooruitzicht was een sterke stimulans voor de componist!

“Niets kon het werk van Rilke beter dienen dan het tere, doorzichtige van een kamerorkest als partner

van de altstem in dit korte epos van ongeveer twintig zangen, die elk een verrukkelijk klein prozagedicht vormen met een eigen kleur en ritme en zelfs tot in de beschrijving van ruwheid in verband met de oorlog een ongelooflijke verfijning behouden. Een zo grote verfijning dat ik me vaak heb afgevraagd of de muziek werkelijk alle fluctuaties van Rilkes gedachten en de curve van zijn expressie kon volgen.”

Laten wij nog eenmaal Frank Martins woorden aanhalen over wat de muziek zelf betreft: “Ik heb getracht voor ieder tableau een muzikale vorm te realiseren die de literaire vorm zo exact mogelijk benadert, en tevens om ieder fragment zijn eigen karakter te doen behouden, of dit nu een eenvoudige vertelling, een beschrijving, een lyrische uitbarsting of een duiken in de diepste gevoelens betreft. Kortom, ik heb getracht, de tekst zo getrouw mogelijk te blijven, zo getrouw als mijn diepe bewondering mij oplegde.”

Ik zou hier even willen benadrukken dat het de hierboven door de componist beschreven eigenschappen van de novelle van Rilke – door deze op 21-jarige leeftijd in één nacht bij kaarslicht geschreven – zijn, die hem hebben doen besluiten deze *Weise von Liebe und Tod des Cornets Christoph Rilke* op muziek te zetten. De verschillende situaties uit het verhaal die duiden op de ‘staat van oorlog’ hebben niet de minste invloed gehad op de keuze van deze tekst – zoals sommigen beweren – niettegenstaande het feit dat het werk tijdens de oorlog van 1939-45 geschreven werd. Evenmin als Frank Martin er plezier er in gehad zou hebben, een verhaal over een ‘held’ te componeren. De hoofdpersoon, de

Jonker van Langenau, is in het begin een jongeling die heimwee heeft en steeds aan zijn moeder denkt. Tijdens het feest op het kasteel ontdekt hij de liefde, door toedoen van de Gravin, en wordt volwassen. Tenslotte stort hij zich op de vijand en sneuvelt, maar het is geen ‘heldendood’, want hij is zich nauwelijks bewust van wat er gebeurt.

Tenslotte heeft Elisabeth Gehri, aan wie het werk was opgedragen, er de première niet van kunnen zingen. Zij kreeg in de herfst van 1943, kort nadat zij het had ingestudeerd, een dubbele tuberculose, aan de longen en aan de stembanden. Om haar niet de indruk te geven dat wij niet op haar genezing rekenden, wachtte Paul Sacher een jaar (tevergeefs) en engageerde toen Elsa Cavelti, die er op 9 februari 1945 een magistrale première van gaf.

volgende concerten...

Amsterdam Sinfonietta

Kamermuziek

Solisten uit Amsterdam Sinfonietta

Candida Thompson *viool*

Diet Tilanus *viool*

Daniel Bard *altviool*

Anna den Herder *altviool*

Kristine Blaumane *cello*

Paul Komen *piano*

Alexander von Zemlinsky (1872-1927)

Twee delen voor strijkkwintet (1927)

Johannes Brahms (1833-1897)

Strijkkwintet nr. 2 in G (1890)

Zondag 23 mei 2010, 14.00 uur

Rotterdam, De Doelen

www.dedoelen.nl / 010 217 1717

Johannes Brahms (1833-1897)

Strijkkwintet nr. 2 in G (1890)

Dmitri Sjostakovitsj (1906-1975)

Pianokwintet in g (1940)

Woensdag 26 mei 2010, 20.00 uur

Amsterdam, De Hermitage

www.hermitage.nl / 0900 437 648 243

Het volledige concertoverzicht vindt u op
www.sinfonietta.nl

Robeco Zomerconcert

Amsterdam Sinfonietta

Candida Thompson

Pieter Wispelwey

Lavinia Meijer

Felicia van den End

concertmeester

cello

harp

fluit

Wolfgang Amadeus Mozart (1756-1791)

Symfonie nr. 29 in A

Joseph Haydn (1732-1809)

Celloconcert in C

Wolfgang Amadeus Mozart (1756-1791)

Concert voor fluit en harp in C

Dinsdag 17 augustus 2010, 20.15 uur

Amsterdam, Het Concertgebouw

www.concertgebouw.nl / 0900 671 8345

Vondelpark Openluchtconcert

Amsterdam Sinfonietta

Candida Thompson *concertmeester*

Wolfgang Amadeus Mozart (1756-1791)

Symfonie nr. 29 in A

Ludwig van Beethoven (1770-1827)

Strijkkwartet nr. 11 in f opus 95 'Quartetto Serioso'

Gustav Mahler (1860-1911)

Adagietto

Zondag 22 augustus 2010, 12.30 uur

Amsterdam, Vondelpark Openluchttheater

www.openluchttheater.nl / gratis toegankelijk

Nieuw Ensemble

Nieuw Ensemble in het Holland Festival Klaus Huber – l'âme arabe

Solistes XXI
Nieuw Ensemble
Le Trio Joubran
Rachid Safir *dirigent*

Josquin Desprez (ca. 1450 – 1521)
Miserere

Klaus Huber (*1924)
...à l'âme de marcher sur ses pieds de soie (2004)
Nederlandse première

Miserere hominibus (2005)
Nederlandse première

Woensdag 16 juni 2010, 20.30 uur
Amsterdam, Muziekgebouw aan 't IJ
www.muziekgebouw.nl / 020 788 2000

Gaudeamus Muziekweek Prisma van de nieuwe muziek

Nieuw Ensemble
ntb *dirigent*
ntb *sopraan*
Ernest Rombout *hobo*

Werken van Dianu Rotaru, Giuliano Bracci, Natalia Dominguez Rangel, Francisco Castillo Trigueros, Paolo Ingrosso, Myunghoon Park en Athanasios Deligiannis

Maandag 6 september 2010, 20.15 uur
Amsterdam, Muziekgebouw aan 't IJ
www.muziekgebouw.nl / 020 788 2000

Etheric Blueprint Trilogy

Nieuw Ensemble
Jurjen Hempel *dirigent*
Mayumi Miyata *sho*
Jean Kalman *licht*

Mayumi Miyata
Traditionele Japanse muziek voor sho (mondorgel)

Misato Mochizuki
Etheric Blueprint Trilogy

Donderdag 21 oktober 2010, 20.15 uur
Amsterdam, Muziekgebouw aan 't IJ
www.muziekgebouw.nl / 020 788 2000

Reserveer nu voor 2010/11

artistiek leider Candida Thompson

Amsterdam
Sinfonietta

Bestel in de voorverkoop
uw kaarten met korting
tot 30%. En vanaf
vijf concerten een
gratis cd
van Amsterdam
Sinfonietta
naar keuze.

De concerten van Amsterdam Sinfonietta staan garant voor avontuurlijke programma's, uitgevoerd op het hoogste niveau. Door de concertserie 2010/2011 waait een Weense wind. De muziek van Gustav Mahler, de componist die dit seizoen wordt herdacht en gevierd, vormt de schakel tussen het Wenen van Mozart en Haydn en het Wenen van Berg en Schönberg.

Nieuwsgierig naar de programma's en de solisten?
Vraag de brochure aan: 020 527 0770 of per mail
info@sinfonietta.nl. Of bestel uw kaarten direct
online via www.sinfonietta.nl.

NIEUW ENSEMBLE

chefdirigent Ed Spanjaard

seizoen 2010/2011

7 concerten in Muziekgebouw aan 't IJ

3 concerten in het Concertgebouw

www.nieuw-ensemble.nl

sublieme muziek in sublieme uitvoeringen

Fijnbesnaard? Lees De Groene Amsterdammer

DE GROENE AMSTERDAMMER

VRIJDAG 12 SEPTEMBER 2009 / 2,10
AANKOMST 11 SEPTEMBER 2009

Het succes van een cultschrijver
Haruki Murakami

BRANDSTOF **POLEMIK** **MICHELÉ ROUSSE** **IRAK-ONDERDEK**
 Een hoedanige mediacultuur op Radio 2 De vijand van (trans)gender? Ontoegang en opkomst van een ster Hoe onafhankelijk was de commissie-Dauids

DE GROENE AMSTERDAMMER

VRIJDAG 12 SEPTEMBER 2009 / 2,10
AANKOMST 11 SEPTEMBER 2009

Mag echt alles gezegd worden?
En wie geeft Wilders weerwoord?

DE NIEUWE BAAS VAN PCM
De methode-Von Thilo: gekkegenie opzetten en populariseren

INTEGRATIE
In de VS was er geen Moskeekeuze drama, maar een Rotterdamdrama

DE GROENE AMSTERDAMMER

VRIJDAG 12 SEPTEMBER 2009 / 2,10
AANKOMST 11 SEPTEMBER 2009

Extra dikke boeken-miscel!

De stand van de Nederlandse roman
Van Zwitserlezengevoel tot nieuw engagement

MEET NIEUWE ROMANEN VAN
 Herman Koch, Kees van Beijnum, Tim Krabbé, Bernard van Leer, P.F. Thomassen, Hedda Martinus, Tomas Lindhe, Peter Verbeke, J. J. Meijder, Beaulieu en veel meer

DE GROENE AMSTERDAMMER

VRIJDAG 12 SEPTEMBER 2009 / 2,10
AANKOMST 11 SEPTEMBER 2009

I ♥ Che Guevara, van rebel tot stijlicon

AMTSEMERTISME **CHRIST KLEP** **PARAMARIBO** **HET PRODUCT BOEK**
 Hoeveel is er over de groeiende coöperatie? Ondersaas-commissies hebben geen nut! Anil Ramdas over zwerfuit en veegvoegens contra Dik van Weelden

DE GROENE AMSTERDAMMER

VRIJDAG 12 SEPTEMBER 2009 / 2,10
AANKOMST 11 SEPTEMBER 2009

Extra dik nummer

Kunst & de wereld
 Met Quentin Tarantino, Jeff Wall, Michel Tabichnik, 9/11 & de fotografie
 Plus: kunst op komst!

ENFANTS TERRIBLES **EXTANTIS RAMADAN** **DETHUIT**
 De strafzetting tegen Michel Houellebecq, en het woord van de 9/11-terroristen en de 9/11-terreur, en het woord van de 9/11-terreur

DE GROENE AMSTERDAMMER

VRIJDAG 12 SEPTEMBER 2009 / 2,10
AANKOMST 11 SEPTEMBER 2009

Waarom de burger hoos, ongeduldig en soms ook gewelddadig is

De frustratiemaatschappij

OBAMA IN CAIRO **VROUWEN AAN DE TOP** **DOUWKOORTS IN SURINAME**
 Het waren mooie woorden, nu de onbrekende daden! Run-ploegster probleem: het zijn geen mannen! De jungle wordt weggeplunderd!

Nu 13 nummers voor 18 euro
groene.nl